

LA QUOTIDIANA

FMR Fundaziun Medias Rumantschas, Via da Masans 2, 7000 Cuiru, 081 544 89 11, redacziun@fmr.ch

Dad Alberto Giacometti enfin Linda Semadeni

Quest'emna ha il Museum d'art preschentà ses program annual cundi cun «scuertas» e «surpraisas». [Pagina 3](#)

La planisaziun locala complexa da Glion

A Glion vala ina zona da planisaziun. Quella reglescha las reservas da parcelas da construcziun. [Pagina 7](#)

FMR FUNDAZIUN MEDIAS RUMANTSCHAS

GRISCHUN

Sandra Locher Benguerel chala

Avant trais onns era ella vegnida elegida sorprendentmain ed aveva recaltgà in segund sez en il Cussegl naziunal per sia partida, la PS grischuna. Ussa procura Sandra Locher Benguerel puspè per ina surpraisa, en vista a las elecziuns naziunales da quest atun. Ella na recandidescha betg pli per ina proxima legislatura a Berna. Quai ha la cussegliera naziunala fatg a savair – ensemen cun sia partida – questa gievgia en occasiun dad ina conferenza da medias a Cuiru. Ella veglia focussar sia via professiunala sin il champ da la furmazion e scolaziun. Dapi l'avust passà è Sandra Locher Benguerel en la direcziun da l'associaziun svizra da la magistralgia. (fmr/dat) [Pagina 3](#)

ENGIADINA

La chantadura engiadinaisa Cinzia Regensburger al clavazin. FOTO NICOLO BASS

Cinzia Regensburger cun ün nouv album

In sonda passada ha gnü lö il battaisem dal nouv album «In Movimaint» da la musicista Cinzia Regensburger i'l Hotel Belvédère a Scuol. Sün quist album preschaint'la ün desch aignas cumposiziun in lingua rumantscha ed inglaisa cun melodias da jazz, da rock, da tango e big band. Üna tschientina da persunas han visità il concert illa bar da l'hotel e s'han laschadas infectar da la paschiun da la giuvna musicista chi'd es plainamaing in movimaint e pronta d'experimentar in differents stils da musica. Avant ch'ella parta darcheu per l'America per realisar il prossem proget musical in collavuraziun cul «Golden Gate Symphonie Orchestra» da San Francisco, ha lö quista sonda ün seguond concert per preschantar il nouv album insembel cun Ils Jauers a Müstair. (nba/pl) [Pagina 11](#)

SURSELVA

Bia canera pertuccont fusiun

Laax, Sagogn e Schluein han da decider ils 27 da schaner d'ina fusiun. Ch'igl ei in project epocal constatesch'ins dapresent. Cunzun a Laax semantifestescha quei cun brevs da lecturs, placats, parolas ellas medias socialas e scuntradas sin via. Ch'ina fusiun ei adina ina caussa fetg emozionala san Tino Zanetti ed Ursin Fetz. Omisdus ein experts en caussa da fusiuns. La gronda part dallas 107 vischnancas grischunas che han fusiunau han els accumpignau. Ella fusiun actuala ein els buc involvai, perquei san els dar plaid e fatg dallas experientschas. Els san era daco che Laax fa actualmein bia pli gronda «canera» puncto fusiun che Sagogn e Schluein. Impurtont criteri ch'ina fusiun gartegia ei che las suprastonzas dattan avunda temps alla populaziun da discussiunar. (fmr/abc) [Pagina 7](#)

Fotovoltaica en gronda dimensiun

Sigl intschesch dall'Alp Run sur Mustér vegn examinau il proxim temps la pusseivladad da realisar in grond implont da fotovoltaica. El ei previus sin ina surfatscha da 36 hectaras. Cun quei fuss el in dils pli gronds en Svizra.

HANS HUONDER/FMR

En ina comunicaziun als mieds da massa orientescha la societad sempla Alp Run davart l'idea dil project fotovoltaic senza far indicaziuns pli detagliadas davart il project. Suenten che la suprastonza dalla societad ha giu decidiu da laschar examinar il luog pigl implont, ha la suprastonza communal da Mustér decidiu

l'jamna vargada da sustener finanziamein quell'emprema fasa. L'entschatta fevrer 2023 han ils possessurs dall'alp aunc da decider definitivamein davart quell'idea. Sco ei para, ei quei suletamein ina damonda formala. Cun ina surfatscha da 36 hectaras fuss quei implont in dils gronds ch'ei in il mument en discussiun ni planisaziun en Svizra. El po vegnir cumparegliaus cun quel a Scuol cun ina surfatscha da

35 hectaras ed ina producziun d'energia per 30 000 casadas. La surfatscha da 36 hectaras – quei ch'ei circa 70 plazzas da ballapei – preveda pigl implont da fotovoltaica corrispunda a quater pertschien dalla surfatscha dall'Alp Run. Sco quei che la societad sempla Alp Run scriva en sia comunicaziun, ei il territori buca pertuccaus d'ina zona da protecziun dalla cuntrada. [Pagina 5](#)

«Senza las dunnas n'avessan nus betg istorgia.»

Historicra ed anteriura cussegliera naziunala Silva Semadeni ha perscrutà l'istorgia da tschintg perdavantas puschlavinas. – Pagina 2

FOTO GION NUETGN STGIER

Bungs affars sur igls deis da festa

La mancanza da neiv sur igls deis da festa ò er gia sies avantatgs – aglmanc per las ustareias en Surmeir. Chegl ò ena raschung: Igl budget tgi vign normalmaintg do or per igl bigliet dad eir cun skis, è nia duvro per eir ainten las ustareias ainten las vischnancas. Betg uschia bagn ègl perancunter ia cun las ustareias se ainten las muntognas – lò on igls giasts mantgea. (fmr/gns) [Pagina 9](#)

50002

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226 mail: abo@somedia.ch

Fotovoltaica sin 36 hectaras sill'Alp Run a Mustér

«Solar Alpin Disentis» - aschia duei igl implont fotovoltaic sill'Alp Run a Mustér senumnar. 36 hectaras dall'alp duein survir a quei intent. Proximamein decida la societad sempla Alp Run davart l'idea che duei lu vegnir concretisada ladinamein. Igl implont füss – stan actual – in dils pli gronds en Svizra.

HANS HUONDER/FMR

Sco quei che la societad sempla Alp Run Mustér scriva en ina comunicaziun als mieds da massa, eis ella e la vischnaunca da Mustér intenziunadas da sclear la realisaziun da quei implont fotovoltaic. Quei duei succeder en collaboraziun cun Solalpine. Il project sill'Alp Run duei purtar il num «Solar Alpin Disentis». Alla societad sempla Alp Run Mustér appartegnan 18 possessurs. Ella ei possessura dall'alp che cumpeggia ina surfatscha da 7,8 km quadrats. L'alp schai el nord dalla vischnaunca, aschidadir gest sur il vitg da Mustér.

In liug d'examinar

«Sin incarica dalla Solalpine – la cuminonza d'interess svizra per electricitad solara ellas Alps – ha l'interpresa Fanzun SA evaluau loghens pussevels per indrez da fotovoltaica gronds el cantun Grischun. En quei connex vegn l'Alp Run numnada sco liug che duess vegnir examinatus», scriva la societad dall'alp en ina comunicaziun als mieds da massa. En vesta a quei giudicament e la tendenza dalla munconza d'energia pigl unviern ha la societad sempla Alp Run schau offerir la lavur da giudicar la situaziun. Quei ei succediu ensem cun Solalpine. Tenor la comunicaziun als mieds da massa surpren la Fanzun SA da Cuera la lavur dalla prospecziun (fasa 1) ed allura il svilup dil project (fasa 2) pertuccont il liug sco tal.

Cun sustegn dalla vischnaunca

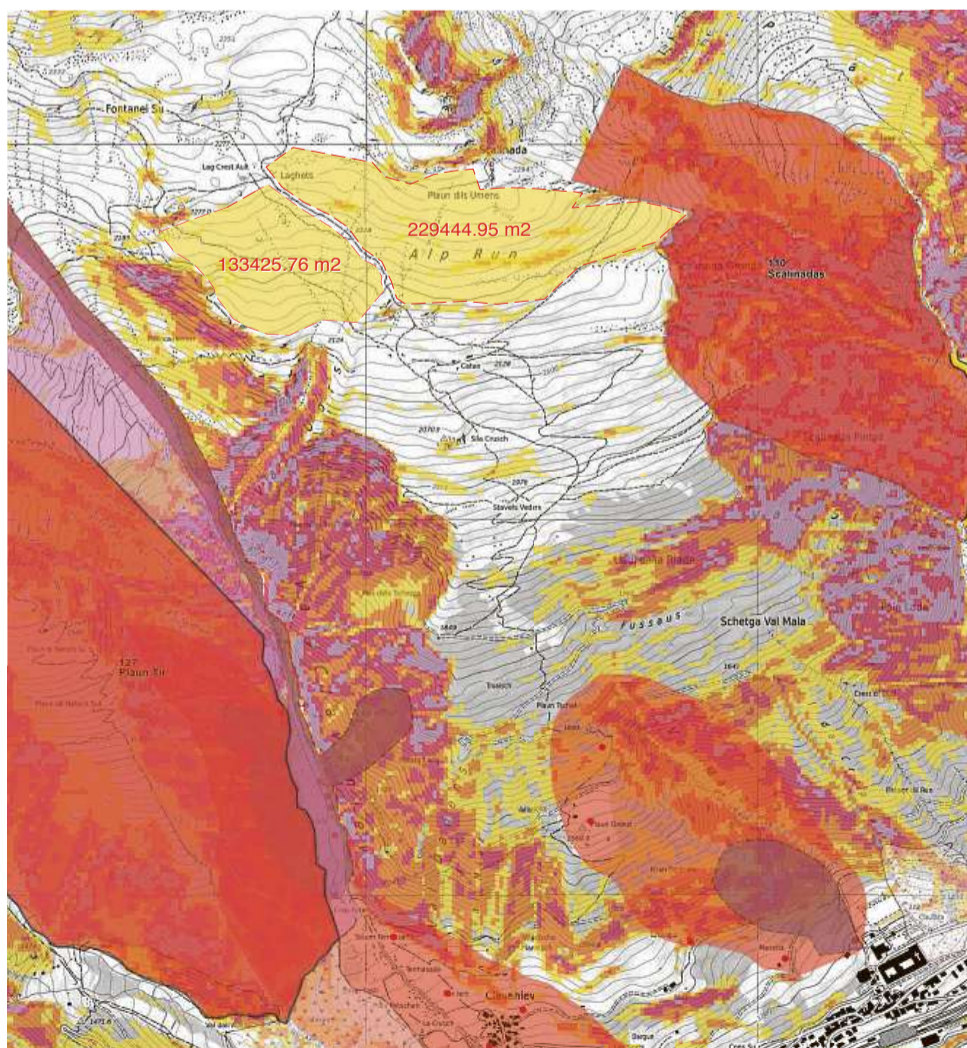
La societad sempla Alp Run ha dumandau la vischnaunca da Mustér per sustegn. L'jamna vargada ha la suprastanza communal allura decidiu da surpender ils cuosts per l'emprega fasa che cumpeggia il giudicament dil liug. Igl indrez da fotovoltaica duei vegnir realisau el la part su dall'Alp Run. Persuenter duei ina surfatscha da 36 hectaras star a disposiziun. Quella munta rodund quater pertschien dall'entira surfatscha dall'Alp Run. Tenor igl administratur dalla societad sempla Alp Run, *Guido Huonder*, vegn il menaschi d'alp d'entochen uss buca restrenschiu igl avegnir pervia da quei project. Leu vegn alpegiau 80 tocs biestga. Pertuccont la produziun che füss pussevela silla surfatscha da 36 hectaras pon ins far ina cumparegliaziun cugl implont previus a Scuol: Sin 35 hectaras duei vegnir produciu leu energia electrica per 30 000 casadas.

Sur igl ual sul vitg da Mustér sesanfla l'Alp Run. Leu duei vegnir realisau in implont da fotovoltaica sin ina surfatscha da 36 hectaras.

FOTO HANS HUONDER

Tenor igl administratur dalla societad sempla Alp Run, Guido Huonder, vegn il menaschi d'alp d'entochen uss buca restrenschiu igl avegnir pervia da quei project.

In'egliada silla carta muossa las dimensiuns dil project (sura, marcau cun mellen).

CARTA MAD

Buca veseivel naven dil vitg

Igl entir territori dall'Alp Run ei suttamess a negina zona per la protecziun dalla cuntrada. Entochen igl onn 2017 aveva l'alp in contract sur plirs decennis cull'Armasuisse. Lezza aveva il dretg da sittar silla part su dall'alp. Quei succedeva naven d'Andermatt cun in caliber grond da Bison. Cura ch'il territori da skis da Mustér ei staus en discussiun ils onns 1960, ei era in'engrondaziun da quel entochen el territori dall'Alp Run vegnida tematisada. Tenor la societad sempla Alp Run ha il territori dall'alp fetg pauc'aua e leu nua ch'igl implont fotovoltaic duess vegnir realisau, exista era negin spazi da viver per specias raras d'animals. «Naven dil vitg da Mustér vesess ins buc igl indrez da fotovoltaica planisau», scriva la societad. El vest digl implont da fotovoltaica sesanfla directamein ina gronda surfatscha da lavineras massivas construidas ord fier. La via dall'alp existenta meina entochen giudem la surfatscha prevedida pil project.

Decisiun formala

Ils 3 da fevrer 2023 decida la radunonza generala extraordinaria dalla societad sempla Alp Run davart la proposta dalla suprastanza d'iniziar las lavurs da planisaziun pigl implont da fotovoltaica grond. Duront il temps da projectaziun vegn la suprastanza dalla societad a colaborar stretgamein cul president dalla cuminonza d'interess Solalpin, *Ruedi Kriesi*. Quella cuminonza d'interess ei vegnida fundada igl atun 2021 da quater experts en vesta al problem dalla munconza d'energia electrica igl unviern. Sia finamira ei implonts da fotovoltaica gronds el territori alpin svizzer. Quels implonts lai ella realisar ina dallas 13 ovras d'electricitad ch'ella ha contracts da partenari. Tenor la comunicaziun allas medias vesa la Solalpin sesezza sco intermediadra denter l'economia d'electricitad, las vischnauncas dils loghens pertuccai d'implonts, possessurs da terren, autoritads ed organizaziuns per la protecziun dilg ambient. Ella s'engascha en favur da cundiziuns da rama adattadas ton politicamein sco ord vesta dalla planisaziun. Cheutras duein implonts da fotovoltaica el territori alpin esser in element segir el provediment cun electricitad en Svizra.

«Lescha urgenta»

Sin fundament d'ina lescha urgenta approbada en cuort temps el parlament ella sessiun digl atun, vul la Confederaziun promover ton pli spert l'energia solara. La finamira ein 2000 gigawatturas entochen la fin 2025. La Confederaziun ei pronta da contribuir considerabels mieds finansials allas investiziuns d'implonts da fotovoltaica gronds. La cundiziun – silmeins tenor il stan actual – ei che quels seigien en funcziun entochen la fin 2025. Cun auters plaid vul quei dir: era il project sill'Alp Run sto vegnir projectaus e realisau en in fetg cuort temps. Davart ils detagls dils cuosts han ils iniziants buca vuliu prender posiziun.

MUSTÉR

Revista cun fotografias e films vegls da Mustér e contuorn

Mesjamna, ils 18 da schaner 2023 allas 19.30 porscha la Biblioteca populara Mustér e contuorn ina sera cun fotos e films vegls da Mustér e contuorn. Quels vegnan presentai da *Flavio Huonder*, redactor ed archivar tier Radio e Televisiun Rumantscha. Ils documents ein registrai silla plattafuorma «nossastorgia.ch». Suenter la presentaziun porscha il team dalla biblioteca in apéro. Las localitads dalla Biblioteca populara Mustér e contuorn sesanflan el plaunterren dalla casa da scola a Cons. (fmr/hh)

SAGOgn

Exposiziun dalla planisaziun locala

Ella vischnaunca da Sagogn discutesch'ins actualmein in project da fusiun. Dasperas ei in pensum central dil maun public sin meisa: La vischnaunca sto reveder la planisaziun locala. Dapi vengergis vargau ein ils mieds dalla planisaziun exponi ella canzlia communal. Tochen ils 6 da fevrer 2023 ha la populaziun peda d'examinar e discutir gl'entir project cul plan da zonas, plan general d'avertura e da formaziun e d'avertura cul rapport correspudent. La revisiun dalla planisaziun locala ha connex culla planisaziun dil territori e l'adattaziun dalla zona da baghegiar. Gliendis proximi, ils 16 da schaner 2023, envida la suprastanza communal ad ina sera d'informaziun. A ceschun da quella vegn ella, ensem culla cummissiun da planisaziun, ad explicar ils mieds e star a disposiziun per damondas. Sco las biaras vischnauncas sursilvanas, sto era Sagogn reducir sia zona da baghegiar tenor las normas che cantun e confederaziun han stabilii. (fmr/abc)

RTR CONTRASTS

Corsin Tuor ei in dirigent da diversas formaziuns da brass. FOTO RTR

Corsin Tuor – dirigent cun tgierp ed olma

Corsin Tuor ei in dirigent reconuschiu ella scena da brass internaziunala. El ei schef-dirigent dalla Bayerische Brass Band Akademie, ch'ei dapi onns campiun dalla Tiaratudestga. Sper quell'incumbensa eis el era dirigent dad ina da las pli excellentas bands austriacas e dapi 11 onns dirigia el la Brass Band Berner Oberland (BBO), ina da las pli capablas brass bands da la Svizra tudestga. Il film da «Contrasts» da *Bertilla Giossi* raquenta dalla passiu da Corsin Tuor ed accompagna el e la BBO a lur davosa concurrenza svizra da brass communal a Montreux, nua che lur speranza va buca dilt en vigur. (cdm/fmr)

Il film vegn emess la dumengia, ils 15-01-2023, 17.25, sin SRF 1 u en la reit sin rtr.ch.

VAL SOGN PIEDER

Il top cuschinier va

Mitja Birlo, il «cuschinier digl onn 2022», banduna il hotel 7132 a Val sogn Pieder. El terminescha sia lavur per l'ustria 7132 Silver la fin da mars. Quei scriva la revista da Gault Millau. Quella revista ha surdau igl onn vargau 18 da 20 puncts al restaurant dil schefcuschinier tudestg che ha 38 onns. Duront siu temps a Val ha *Mitja Birlo* sviluppu in agen stil da cuschinier ch'ei stagiuans, regionalis ed aviarts per influenzas digl entir mund. La pli gronda aventura ch'el ha planisau actualmein ei da maridar: «Quei dat ina gronda fiasta da dus dis», di *Birlo*. La spusa ei *Florentina Shenari*, entochen ussa la hospitonta e sommeliera ell'ustria 7132 Silver. Era ella banduna l'ustria ensem cun siu futur um. (rtr/fmr)